

Medlemsblad för Svensk-Lettiska Föreningen

Nr 2 (38) 2006, juni

Ordförande: Torgny Wiktorsson, tel 08-782 92 19, 070-782 92 19,
e-post: torgny@kubs.se
Redaktion: Rune Bengtsson, Siargatan 11, 5 tr, 118 27 STOCKHOLM
tel 08/740 42 53, 782 26 37, e-post: rune.bengtsson@prv.se
Postgiro: 94 86 93-7, medlemsavgift 150 kr
Hemsida: www.svensklettiska.se

Bäste medlem

Svensk-lettiska föreningen planerar att arrangera en lettisk kulturdag i Grödinge på Södertörn den 23 september 2006. Närmare information kommer fortlöpande på vår hemsida www.svensklettiska.se samt genom utskick när programmet är spikat.

”De svenska historiedagarna” är ett arrangemang som äger rum i Riga den 29 september – 1 oktober 2006. Underrubriken är ”Östersjön – norra Europas medelhav. Från vikingatid fram till idag.”. För vidare information, se www.dsh.se. Samma veckoslut planerar styrelsen en resa till Lettland. Mer information härom på vår hemsida.

Dags att betala medlemsavgiften. Du som ännu inte har betalt för 2006 finner med detta brev ett inbetalningskort.

Notiser

Byte av kulturattaché på Lettlands ambassad

Katrina Kosa, som varit kulturattaché här i Stockholm i fyra år, avtackades den 10 maj och återvände till Lettland. Hon kommer att jobba inom utrikesförvaltningen i Riga tills vidare.

En ny kulturattaché kommer att finnas på plats från 1 oktober.

Fler kvinnliga ledare i Lettland än i Sverige

Enligt Eurostat är det av EU:s länder Lettland som har den högsta procenten kvinnor i ledande positioner i samhället: 44,3 %. Siffran för Sverige är 29,8 %.

Valborg i Riga 2006

Vår systerförening, Förbundet Lettland-Sverige, anordnade även i år valborgsfirande på friluftsmuséet i Riga. På grund av den starka vinden blev det inget bål, men de knappt 100 personer som mött upp fick sjunga vårsånger tillsammans, lyssna till lettisk musik framförd av en ungdomsorkester och höra Aleksandrs Čakste (lett, uppvuxen i Sverige, som nu driver hotell Valdemars i Riga) hålla tal på både svenska och lettiska. Efter detta samlades vi i värdshuset där vi åt ängssyresoppa, piroger mm under trevligt samspråk. Bilder från evenemanget finns på vår hemsida.

FöreningsSparbanken Analys mars 2006

författare: Jörgen Kennemar, Ekonomiska sekretariatet

Konkurrensen om arbetskraften i Baltikum hårdnar

- Arbetskraftskostnaderna i Estland och Lettland ökar snabbast av de nya EU-länderna. Sedan 2001 har den genomsnittliga lönekostnaden stigit med 10 % per år. Lönenivåerna i de tre baltiska länderna är dock alltför lågt i EU.
- Kostnadsfördelarna gentemot Sverige kommer att vara bestående under en överskådlig period. Om det antas att lönerna stiger med 10 % per år i Baltikum och 3 % i Sverige dröjer det minst 30 år innan lönerna är i nivå med de svenska.

- Minskad arbetslöshet, svårigheter att hitta och behålla arbetskraft driver dock upp lönekostnaderna i snabb takt. Det ställer ökade krav på produktivitetsförbättringar i de baltiska företagen för att kunna bibehålla konkurrenskraften gentemot andra länder där lönerna är ännu lägre.

- Trenden med gradvis färre personer i arbetsför ålder i Baltikum ökar kraven på en högre sysselsättningsgrad. De baltiska länderna ser detta som en särskilt viktig fråga. De låga arbetskraftskostnaderna i Estland, Lettland och Litauen är en viktig förklaring till att många svenska företag väljer att flytta hela eller delar av sin produktion till andra sidan Östersjön. Det gäller både företag verksamma inom varu- och tjänsteproduktion. Detta avspeglas också i handelsutbytet länderna emellan. Sveriges utrikeshandel (export och import) med de tre baltiska länderna omsatte under 2005 27 miljarder kronor. Det är nästan en fördubbling jämfört för tio år sedan. Fortfarande är det inköpen från Baltikum som dominerar. Idag är de tre baltiska staterna bland Sveriges 30 viktigaste inköpsmarknader! Ifjol var det framför allt importen från Litauen som ökade kraftigt, med närmare 50 % i värde. Geografisk närhet och låga arbetskraftskostnader talar för att de baltiska länderna även på längre sikt kommer att vara en betydelsefull inköpsmarknad för svenska företag. Att skapa kostnadseffektiva inköp är en betydelsefull del i företagets jakt på kostnadsreduceringar. Den starka BNP-tillväxten i Baltikum har satt tydliga avtryck på arbetsmarknaden under de senaste åren. Arbetslösheten sjunker samtidigt som lönerna ökar i en allt snabbare takt, framför allt i storstäderna. Svårigheter att hitta arbetskraft men också att behålla den har blivit vanligare. Sedan 2001 har arbetskraftskostnaderna i Estland och Lettland ökat snabbast av de nya EU-länderna, i genomsnitt 10 % per år. I Litauen har de årliga lönekostnaderna stigit med nästan 6 %. De största löneökningarna sker i byggsektorn där bristen på arbetskraft är tydligast. Även om lönerna ökar mest i Baltikum är de alltså lägst i de nya EU-länderna. Det gör att regionen är fortsatt intressant för utländska etableringar (FDI) – även om konkurrensen om FDI numera sker globalt. Genomsnittlig arbetskraftskostnad per timme, euro, år 2005: Lettland 3,91, Litauen 3,63, Estland 4,98. Arbetsintensiva verksamheter i Sverige – t ex byggsektorn – kommer därför under lång tid att utsättas för konkurrens från Baltikum. Det betyder att det även fortsättningsvis kommer att vara attraktivt för många svenska företag att förflytta arbetsintensiv verksamhet till andra sidan Östersjön.

Ökad global konkurrens höjer produktivitetstrycket

Att de baltiska länderna är konkurrenskraftiga visas inte minst i den omfattande handeln av varor som sker med EU-länderna. Hela tre fjärdedelar av Estlands och Lettlands export går till EU:s 25 medlemsstater jämfört med nästan 70 % för Litauens del. Förändrade inköpsmönster i västeuropeiska företag och produktionsförflyttningar från väst till öst har också starkt bidragit till den ökade exporten från Baltikum. Kraven på produktivitetsförbättringar ökar allt eftersom lönekostnadsläget stiger och andra aktörer tillträder. Högre lönekostnader och svårigheter att hitta och behålla arbetskraft innebär för många företag en avvägning mellan att investera i maskiner eller att nyanställa personal. En förbättrad kapitalanvändning framför nyanställningar kommer gradvis att intensifieras när löneläget stiger ytterligare. Det gäller framför allt de företag som har en arbetsintensiv verksamhet med ett lågt förädlingsvärde. Det privata näringslivet i Baltikum domineras alltså av en lågförädlad produktionsinriktning. För att kunna möta den ökade konkurrensen är det inte ovanligt att arbetsintensiv verksamhet – exempelvis delar av textilindustrin – flyttar till närliggande låglöneländer som Ukraina och Ryssland. Satsning på forskning och utveckling och vidareförädling av produktionen för att stärka näringslivets långsiktiga konkurrenskraft är därför en nödvändig framtida strategi även i Baltikum!

Arbetsmarknaden står inför stora utmaningar

Det framtida arbetskraftsutbudet i Baltikum har en avgörande betydelse för lönekostnadsutvecklingen och den ekonomiska tillväxten. Under perioden 1995-2005 har utbudet på arbetskraft uppvisat en lätt nedåtgående trend. Minskningen är tydligast i Estland och Litauen medan arbetskraftsutbudet i Lettland har stigit något under de senaste åren.

Arbetskraftsutbudets storlek påverkas av befolkningsutvecklingen i arbetsför ålder (16-64 år) och människornas vilja att söka sig ut på arbetsmarknaden. Kännetecknande för de baltiska länderna är ett minskat befolkningsunderlag under flera år och som till stor del beror på ett negativt befolkningsöverskott. Minskningen av befolkningen förklaras också av utflyttning. En ökad benägenhet att flytta till andra EU-länder av ekonomiska skäl har blivit vanligare i samband med att de baltiska länderna blivit medlemmar i EU. Den officiella statistiken över emigrationen från de baltiska länderna är osäker och troligen underskattad. Det är inte osannolikt att flyttbenägenheten kan öka ytterligare och till fler yrkeskategorier, när samtliga EU-länder på sikt (senast år 2009) öppnar upp sina arbetsmarknader. För närvarande är det endast Sverige, Storbritannien och Irland som har en öppen arbetsmarknad för de nya EU-länderna. Sammantaget finns det flera skäl att tro att konkurrensen om arbetskraften kommer att hårdna i Baltikum. En sådan utveckling kommer med största sannolikhet att avspeglas i en snabb löneutveckling om inte arbetskraftsutbudet ökar väsentligt.

Ett högre arbetskraftsdeltagande är en prioriterad ekonomisk-politisk fråga för att kunna möta de utmaningar som de baltiska arbetsmarknaderna står inför. Sänkta inkomstskatter och ökade arbetsmarknadspolitiska åtgärder har dock hittills inte lett till någon påtaglig ökning i arbetskraftsutbudet. Sannolikt kan detta bero på att de som står utanför arbetskraften – cirka 30 % av den arbetsföra befolkningen – har en svag ställning på arbetsmarknaden och inte motsvarar de krav som de nya arbetstillfällena ställer. Det kan vara ungdomar eller människor med en otillräcklig utbildningsnivå. De stora regionala obalanserna på arbetsmarknaden kan också förklara den höga andelen som inte deltar aktivt på arbetsmarknaden. Att få arbetskraft till Baltikum både inom och utanför EU kan vara ytterligare ett sätt att öka arbetskraftsutbudet i regionen. Den arbetskraftsbrist som för närvarande råder inom byggsektorn har lett till att fler företag i Baltikum anställer arbetskraft från Ukraina och Vitryssland.